

Regionaal samenwerken om de participatie en netwerkkansen van nieuwkomers te verhogen in Rivierenland

Voorafgaand aan de hervorming van het inburgeringsdecreet eind 2022 konden lokale besturen na de coronapandemie een proeftuin organiseren om te onderzoeken welke activiteiten het meest zinvol zijn voor nieuwkomers die hun netwerk willen uitbouwen. Mechelen vormde één van de Vlaamse proeftuinen, samen met de aanliggende gemeente Sint-Katelijne-Waver. Deze proeftuin legde de basis voor de verdere uitrol van het participatie- en netwerktraject (PNT) in de regio Rivierenland, de zogenaamde vierde pijler van het inburgeringstraject dat nieuwkomers, al dan niet verplicht, afleggen. Het decreet ging officieel van start op 1 januari 2023, en daarbij kregen de lokale besturen de opdracht om een aanbod voor nieuwkomers te ontsluiten. De Vlaamse overheid voorzag in een zesjarig gesubsidieerd programma voor lokale besturen die er regionaal rond gaan samenwerken.

Christophe Cools
directeur Samen Leven
stad Mechelen

Samen werken aan verbinding

Als centrumstad met ruime ervaring rond inclusie nam stad Mechelen het initiatief om alle lokale besturen uit de regio Rivierenland samen te brengen. Het doel: een duurzaam organisatienetwerk uitbouwen dat blijvend inzet op inclusie, participatie en verbinding, waardoor nieuwkomers zich welkom voelen in onze regio. Door in te zetten op kwaliteit én kwantiteit van het aanbod, en door de stem van de inburgeraar centraal te stellen, wil het netwerk bijdragen aan een warme, diverse samenleving.

Deze ambitie werd enthousiast onthaald door de betrokken medewerkers en beleidsmakers. Er lagen kansen om draagvlak te creëren, meer aanbod te voorzien, expertise te delen en samen impact te creëren. Zo hadden kleinere

besturen in de regio amper of geen aanbod, voor grotere besturen was het een uitdaging om het participatieaanbod voor nieuwkomers in balans te houden met de beschikbare middelen. Want ook buiten de eigen gemeentegrenzen kwamen nieuwkomers naar onder andere conversatietafels en de lokale buddywerking door een gebrek aan laagdrempelig aanbod in de eigen omgeving.

Samen bouwen aan het Rivo-netwerk

Gedurende meerdere cocreatiesessies tekenden we onze ambities voor het netwerk, met de naam 'Rivo', uit. Over het ultieme doel waren we het unaniem eens. Ons netwerk streeft naar de normalisering van een inclusieve samenleving. Dat doen we gefaseerd, met voldoende groeimogelijkheden en geleidelijke

Regionaal samenwerken om de participatie en netwerkkansen van nieuwkomers te verhogen in Rivierenland

Voorafgaand aan de hervorming van het inburgeringsdecreet eind 2022 konden lokale besturen na de coronapandemie een proeftuin organiseren om te onderzoeken welke activiteiten het meest zinvol zijn voor nieuwkomers die hun netwerk willen uitbouwen. Mechelen vormde één van de Vlaamse proeftuinen, samen met de aanliggende gemeente Sint-Katelijne-Waver. Deze proeftuin legde de basis voor de verdere uitrol van het participatie- en netwerktraject (PNT) in de regio Rivierenland, de zogenaamde vierde pijler van het inburgeringstraject dat nieuwkomers, al dan niet verplicht, afleggen. Het decreet ging officieel van start op 1 januari 2023, en daarbij kregen de lokale besturen de opdracht om een aanbod voor nieuwkomers te ontsluiten. De Vlaamse overheid voorzag in een zesjarig gesubsidieerd programma voor lokale besturen die er regionaal rond gaan samenwerken.

Samen werken aan verbinding

Als centrumstad met ruime ervaring rond inclusie nam stad Mechelen het initiatief om alle lokale besturen uit de regio Rivierenland samen te brengen. Het doel: een duurzaam organisatienetwerk uitbouwen dat blijvend inzet op inclusie, participatie en verbinding, waardoor nieuwkomers zich welkom voelen in onze regio. Door in te zetten op kwaliteit én kwantiteit van het aanbod, en door de stem van de inburgeraar centraal te stellen, wil het netwerk bijdragen aan een warme, diverse samenleving.

Deze ambitie werd enthousiast onthaald door de betrokken medewerkers en beleidsmakers. Er lagen kansen om draagvlak te creëren, meer aanbod te voorzien, expertise te delen en samen impact te creëren. Zo hadden kleinere

besturen in de regio amper of geen aanbod, voor grotere besturen was het een uitdaging om het participatieaanbod voor nieuwkomers in balans te houden met de beschikbare middelen. Want ook buiten de eigen gemeentegrenzen kwamen nieuwkomers naar onder andere conversatietafels en de lokale buddywerking door een gebrek aan laagdrempelig aanbod in de eigen omgeving.

Samen bouwen aan het Rivo-netwerk

Gedurende meerdere cocreatiesessies tekenden we onze ambities voor het netwerk, met de naam 'Rivo', uit. Over het ultieme doel waren we het unaniem eens. Ons netwerk streeft naar de normalisering van een inclusieve samenleving. Dat doen we gefaseerd, met voldoende groeimogelijkheden en geleidelijke

overgang. Zo kunnen nieuwkomers hun verplicht participatietraject eerst voltooien en wij meer kennis opdoen over de noden van zowel de ontvangende samenleving als zij die hier hun leven willen uitbouwen. Daarbij houden we ook rekening met de context en karakteristieke kenmerken van de betrokken lokale besturen en de evolutie bij de andere beleidsniveaus.

We streefden naar een breed netwerk van lokale besturen, bovenlokale en middenveldpartners, en baseerden ons op input van de nieuwkomers zelf. Toch maakten we de zeer bewuste keuze om enkel met de twaalf lokale besturen en het Agentschap Integratie en Inburgering (AgII) de kern te vormen van ons netwerk. Op die manier konden we onze decretale opdracht eerst scherpstellen en wederzijds vertrouwen opbouwen opdat het netwerk een stevige basis had om verder op te bouwen. Nadien volgde de dynamische groei van het netwerk waar nieuwe partners aan toegevoegd werden. Deze zijn momenteel partners met een specifiek aanbod naar nieuwkomers, zoals bovenlokale organisaties en lokale vrijwilligersorganisaties, om het aanbod op te schalen. In een tweede fase volgen dan de vrijetijdsorganisaties zoals sportclubs en socio-culturele verenigingen. Naargelang het netwerk evolueert en de noden en behoeften van de inburgeraars verder in kaart worden gebracht, kunnen meer partners aansluiten bij ons netwerk.

Rol van stad Mechelen

Stad Mechelen bouwt al jaren succesvol aan een inclusief beleid. We kregen dan ook het mandaat van de regiobesturen om als promotor op te treden voor dit samenwerkingsverband. Dat houdt onder andere in dat we de strategische doelstellingen en progressie bewaken van het netwerk, en de contacten en verantwoording naar Vlaanderen en Europa opvolgen. Daarnaast bieden we de twee netwerkmedewerkers, die werken voor de ganse regio, een vaste stek en ondersteunen we ze in brede zin bij hun opdracht. Dit gaat van het opmaken van samenwerkingsovereenkomsten tot administratieve en financiële

ondersteuning. We zien er mee op toe dat de lokale besturen samen kunnen werken en dat niemand achterblijft. Die gezamenlijke verantwoordelijkheid nemen alle kernpartners ter harte, door zich mee in werkgroepen te activeren en inhoudelijke kennis te delen om van elkaar te leren.

Het netwerk zou na zes jaar zonder aanvullende middelen moeten functioneren. Hoewel dat een lange periode lijkt, werken we nu al aan verzelfstandiging van het netwerk. De rol van de netwerkmedewerkers zal gaandeweg afgebouwd worden, maar de inzet van lokale besturen is hierin cruciaal. Met ons allen gaan we een inclusieve toekomst tegemoet en daar trekken we vanuit Mechelen graag mee aan de kar.

Het participatie- en netwerktraject

Het PNT vormt de vierde pijler van het inburgeringstraject in Vlaanderen. Naast Nederlands leren, maatschappelijke oriëntatie in de eigen taal en oriëntatie naar werk, biedt het PNT nieuwkomers de kans om actief in contact te komen met Vlamingen en vice versa. Zo kunnen zij Nederlands oefenen, krijgen ze meer inzicht in onze samenleving en kunnen ze een sociaal netwerk uitbouwen.

Het PNT bestaat uit één of meerdere activiteiten binnen een Nederlandstalige context, die je minimaal met twee beleeft. Het volledige traject omhelst minstens 40 uur. De typische Nederlandse les binnen een formele context telt niet mee. Bij de activiteiten ligt de focus op ontmoeting, interactie en verbinding maken met elkaar, met de plaatselijke context en de bevolking.

Christophe Cools
directeur Samen Leven
stad Mechelen

Bas Dhoey
teamcoach Sociale cohesie

Katrien Heylen
netwerkcoördinator vierde
pijler

De nieuwkomer stelt zelf, al dan niet met ondersteuning van een trajectbegeleider van het Agll, een persoonlijk pakket samen dat aansluit bij de eigen interesses en talenten. Denk hierbij maar aan vrijwilligerswerk, het beoefenen van een sport, deelnemen aan een culturele activiteit, hulp bieden op een school, deelnemen aan het lokale verenigingsleven ... Het aanbod van activiteiten waaruit de nieuwkomer kan kiezen, wordt door organisaties, verenigingen, clubs en vzw's gepubliceerd op de website **ikdoemee.be**.

Actieplan

Om het aanbod te ontsluiten ging het organisatienetwerk Rivo aan de slag om een ambitieus maar dynamisch actieplan op te stellen. Uit gesprekken met lokale besturen, Agll, inburgeraars en aanbieders kwamen drie belangrijke inzichten naar voren.

- 1 Het **bestaande aanbod is overbevraagd**. Activiteiten zoals buddywerkingen en conversatietafels zijn erg populair, maar raken snel volzet. Er is nood aan uitbreiding van het aanbod én een betere doorstroom naar reguliere initiatieven.
- 2 Deelname aan activiteiten is niet zo **toegankelijk** en wordt vaak belemmerd door drempels zoals taalbarrières, onbekendheid met het bestaande aanbod, financiële kost of een gebrek aan zelfvertrouwen. Gerichtte toeleiding en persoonlijke ondersteuning zijn daarom essentieel.
- 3 Daarnaast heerst er veel enthousiasme rond **mentoringprogramma's** voor nieuwkomers, maar om deze duurzaam te verankeren is er nood aan voldoende tijd, begeleiding en structurele ondersteuning.

Het actieplan omvat verschillende strategische pijlers. Zo zetten we in op **promotie van het traject**, zodat het breder bekend raakt bij alle betrokkenen en de bredere samenleving. Tegelijk ondersteunen we aanbieders bij het afstemmen van hun communicatie,

onthaalbeleid en het publiceren van activiteiten op **ikdoemee.be**, met specifieke aandacht voor de noden van nieuwkomers. We voorzien in **educatie** over **ikdoemee.be**. We informeren zowel de gebruiker als de aanbieder over de werking van de website. Hoe beter ze geïnformeerd zijn over het beschikbare aanbod, hoe beter ze hieraan kunnen deelnemen. Een belangrijke stap is de **opstart van de regionale buddywerking** "Compagnons", waarbij nieuwkomers gekoppeld worden aan lokale vrijwilligers. Dit bevordert sociale verbinding en biedt een laagdrempelige manier om actief deel te nemen aan de samenleving.

Via de interne diensten van lokale besturen zorgen we voor een **gerichte toeleiding naar het reguliere aanbod**. We willen ook **gezinsvriendelijke activiteiten** openstellen en beter bekendmaken, zodat nieuwkomers samen met hun gezin kunnen deelnemen aan het vrijetijdsaanbod. Tot slot zetten we in op **vrijwilligerswerk** bij nieuwkomers en het versterken van organisaties en bestaande vrijwilligers in hun rol als onthaalfiguur.

We stellen de nieuwkomer altijd centraal in onze aanpak. Zo is er bijvoorbeeld contact met de trajectbegeleiders van Agll om de activiteiten af te stemmen op de vraag van de nieuwkomers. Interne diensten van lokale besturen, diverse sectoren zoals welzijn en gezondheid, sport, cultuur en vrije tijd, onderwijs, kinderopvang, bedrijven, vrijwilligerswerkingen, mobiliteit, natuur en burgers worden actief geïnformeerd om een divers en toegankelijk aanbod te realiseren. Het is immers van groot belang om een breed arsenaal van activiteiten te kunnen aanbieden.

Ons netwerk werkt met werkgroepen en stuurgroepen waaraan medewerkers van lokale besturen met kennis over het thema deelnemen. Ze bespreken casussen, delen goede praktijken en sturen acties bij. Het is ook leerrijk dat medewerkers die in de lokale besturen bezig zijn met integratie, diversiteit en inclusie elkaar treffen. Vaak wordt dit topic door één medewerker opgenomen en is uitwisseling met andere lokale besturen welgekomen.

Katrien Heylen
netwerkoördinator vierde
pijler

De nieuwkomer stelt zelf, al dan niet met ondersteuning van een trajectbegeleider van het AgII, een persoonlijk pakket samen dat aansluit bij de eigen interesses en talenten. Denk hierbij maar aan vrijwilligerswerk, het beoefenen van een sport, deelnemen aan een culturele activiteit, hulp bieden op een school, deelnemen aan het lokale verenigingsleven ... Het aanbod van activiteiten waaruit de nieuwkomer kan kiezen, wordt door organisaties, verenigingen, clubs en vzw's gepubliceerd op de website **ikdoemee.be**.

Actieplan

Om het aanbod te ontsluiten ging het organisatienetwerk Rivo aan de slag om een ambitieus maar dynamisch actieplan op te stellen. Uit gesprekken met lokale besturen, AgII, inburgeraars en aanbieders kwamen drie belangrijke inzichten naar voren.

- 1 Het **bestaande aanbod is overbevraagd**. Activiteiten zoals buddywerkingen en conversatietafels zijn erg populair, maar raken snel volzet. Er is nood aan uitbreiding van het aanbod én een betere doorstroom naar reguliere initiatieven.
- 2 Deelname aan activiteiten is niet zo **toegankelijk** en wordt vaak belemmerd door drempels zoals taalbarrières, onbekendheid met het bestaande aanbod, financiële kost of een gebrek aan zelfvertrouwen. Gerichte toeleiding en persoonlijke ondersteuning zijn daarom essentieel.
- 3 Daarnaast heerst er veel enthousiasme rond **mentoringprogramma's** voor nieuwkomers, maar om deze duurzaam te verankeren is er nood aan voldoende tijd, begeleiding en structurele ondersteuning.

Het actieplan omvat verschillende strategische pijlers. Zo zetten we in op **promotie van het traject**, zodat het breder bekend raakt bij alle betrokkenen en de bredere samenleving. Tegelijk ondersteunen we aanbieders bij het afstemmen van hun communicatie,

onthaalbeleid en het publiceren van activiteiten op **ikdoemee.be**, met specifieke aandacht voor de noden van nieuwkomers. We voorzien in **educatie** over **ikdoemee.be**. We informeren zowel de gebruiker als de aanbieder over de werking van de website. Hoe beter ze geïnformeerd zijn over het beschikbare aanbod, hoe beter ze hieraan kunnen deelnemen. Een belangrijke stap is de **opstart van de regionale buddywerking** "Compagnons", waarbij nieuwkomers gekoppeld worden aan lokale vrijwilligers. Dit bevordert sociale verbinding en biedt een laagdrempelige manier om actief deel te nemen aan de samenleving.

Via de interne diensten van lokale besturen zorgen we voor een **gerichte toeleiding naar het reguliere aanbod**. We willen ook **gezinsvriendelijke activiteiten** openstellen en beter bekendmaken, zodat nieuwkomers samen met hun gezin kunnen deelnemen aan het vrijetijdsaanbod. Tot slot zetten we in op **vrijwilligerswerk** bij nieuwkomers en het versterken van organisaties en bestaande vrijwilligers in hun rol als onthaalfiguur.

We stellen de nieuwkomer altijd centraal in onze aanpak. Zo is er bijvoorbeeld contact met de trajectbegeleiders van AgII om de activiteiten af te stemmen op de vraag van de nieuwkomers. Interne diensten van lokale besturen, diverse sectoren zoals welzijn en gezondheid, sport, cultuur en vrije tijd, onderwijs, kinderopvang, bedrijven, vrijwilligerswerkingen, mobiliteit, natuur en burgers worden actief geïnformeerd om een divers en toegankelijk aanbod te realiseren. Het is immers van groot belang om een breed arsenaal van activiteiten te kunnen aanbieden.

Ons netwerk werkt met werkgroepen en stuurgroepen waaraan medewerkers van lokale besturen met kennis over het thema deelnemen. Ze bespreken casussen, delen goede praktijken en sturen acties bij. Het is ook leerrijk dat medewerkers die in de lokale besturen bezig zijn met integratie, diversiteit en inclusie elkaar treffen. Vaak wordt dit topic door één medewerker opgenomen en is uitwisseling met andere lokale besturen welgekomen.

Waar staat het netwerk nu?

Concreet realiseerden we in de eerste fase van dit project een grote **capaciteitsuitbreiding**. Dat was essentieel omdat heel wat nieuwkomers hun traject moesten voltooien en deelname aan activiteiten moesten aantonen. Laagdrempelige activiteiten als 'Samen Doen' gaan ondertussen in elke gemeente door. De essentie van 'Samen Doen' is om gelijkgestemden te ontmoeten en de buurt en zijn mogelijkheden te verkennen. Deelnemers zingen, wandelen, sporten, koken of bezoeken samen een museum. Dit ontmoetingsmoment wijkt af van de klassieke conversatietafel omdat de essentie ligt op samen actief zijn in plaats van "aan een tafel spreken". Taal vormt op deze manier geen drempel om deel te nemen. De nadruk ligt op ontmoeting en plezier waar men het Nederlands oefent. De taal volgt dus vanzelf, door samen actief bezig te zijn en met elkaar in gesprek te gaan voor, tijdens en na de activiteit. Deze aanpak verlaagt de drempel voor deelname en creëert een warme, inclusieve sfeer.

We zochten een externe partner die de Mechelse **buddywerking** in onze regio verder uitbouwde. Nieuwkomers en inwoners die al wat langer in de gemeente wonen, worden hierbij aan elkaar gekoppeld op basis van interesse. Ze vormen een duo en spreken op regelmatige basis af. Samen ondernemen ze activiteiten zoals wandelen, koken, naar de bibliotheek gaan of deelnemen aan een buurtinitiatief. De buddywerking biedt nieuwkomers een veilige en persoonlijke manier om hun netwerk uit te breiden, hun weg te vinden in de samenleving en zich sneller thuis te voelen. Daarnaast verrijkt het ook de kennis en leefwereld van de andere deelnemer enorm. We brengen mensen met elkaar in contact op basis van raakvlakken en dat maakt het zo mooi. Iedere mens heeft talenten, dromen en een verhaal te vertellen. We faciliteren met dit project interculturele interactie die kan leiden tot een duurzame vriendschap.

Daarnaast blijven we focussen op het bundelen van activiteiten op de website **ikdoemee.be**.

Ons netwerk zet in op **promotie** van het PNT en **sensibilisering** rond nieuwkomers naar de brede samenleving toe. Dat is zo

belangrijk om iedereen mee te krijgen. We kunnen stellen dat we die stap in het begin van onze werking onvoldoende zetten. Daarom kiezen we er nu voor om de eigen interne diensten van lokale besturen degelijk te informeren over de kansen van het PNT. Zo vroegen we de sportdiensten van de gemeenten en steden om ons verhaal ook aan de achterban bekend te maken. Uiteraard enthousiasmeren we hen om hun aanbod open te stellen voor nieuwkomers.

We zijn nu één jaar verder na de goedkeuring van het actieplan. We zien gelukkig sterke resultaten op het vlak van buddywerking en de deelname aan de Samen Doen is groot. Het AgII levert trimestrieel cijfers aan, specifiek voor de vierde pijler. Zij brengen in kaart hoeveel inburgeraars bezig zijn aan een traject, welke activiteiten de inburgeraar doet of na hoeveel dagen het PNT wordt gestart. We zien nog groeikansen. Momenteel is een conversatietafel de vaakst gekozen activiteit. Wij geloven er in dat een nieuwkomer ook andere dingen kan doen die meer aanleunen bij zijn of haar talenten. Maar dit vergt meer begeleiding en een gesprek om tot beter aansluitende activiteiten te komen. Het is essentieel dat we blijven inzetten op awareness creëren rond inclusie bij de brede samenleving zodat inclusie geen "te behandelen begrip" is maar een evidentie, iets wat geen speciale projecten vereist.

We zijn pas geslaagd in ons opzet als nieuwkomers in onze hele regio warm worden onthaald en zich thuis voelen in hun nieuwe omgeving. Daar blijven we samen aan werken. ♦

Katleen Van Slagmolen
afdelingshoofd Sociaal Beleid

impuls

Driemaandelijks magazine
P914640

Inspiratiebron voor
lokale leiders

4

Anderstalige nieuwkomers:
Wat is de rol van lokale besturen?

6

Woordje van minister Crevits

16

Bouwen aan onthaalbeleid op maat

27

Op studiebezoek in Noorwegen

33

Digitale transformatie in lokale besturen

39

In dialoog ... Creativiteit als codewoord

impuls

4

2025

EXELLO.net
Excelleren. Faciliteren. Continueren.

**vanden
broele.**